

سازمان بورس و اوراق بهادار
Securities & Exchange Organization

گزارش عملکرد سال ۱۳۹۵

کمیته پذیرش و نظارت بر موسسات حسابرسی معتمد

امور حسابرسی و گزارشگری مالی

سازمان بورس و اوراق بهادار

بنام خدا

جناب آقای دکتر شاپور محمدی
ریاست محترم سازمان بورس و اوراق بهادار

با سلام و با کمال احترام، بدینوسیله گزارش عملکرد سال ۱۳۹۵ کمیته پذیرش و نظارت بر موسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس و اوراق بهادار را به استحضار می‌رساند. موضوعات گزارش حاضر تحت عناوین ذیل طبقه‌بندی شده است:

- ۱- تشکیل کمیته و وظایف آن
- ۲- دوره گزارشگری
- ۳- جهت‌گیری‌های کلی
- ۴- اطلاعات مربوط به موسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس
- ۵- آمار مربوط به عملکرد کمیته
- ۶- طبقه‌بندی موسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس
- ۷- فهرست موضوعی موارد بررسی شده
- ۸- ایرادهای عمده مشاهده شده در گزارش‌های حسابرسی بررسی شده
- ۹- چالش‌ها
- ۱۰- برنامه‌های آتی
- ۱۱- پیشنهادات کمیته

چکیده

کمیته پذیرش و نظارت بر موسسات حسابرسی معتمد در اجرای ماده ۳ دستورالعمل موسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس و اوراق بهادار و بر اساس بند ۲ صورتجلسه شماره ۶۸ مورخ ۱۳۸۶/۷/۹ هیئت مدیره محترم سازمان بورس و اوراق بهادار تشکیل گردید که وظایف اصلی کمیته، پذیرش موسسات حسابرسی متقاضی، نظارت بر موسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس، بررسی درخواست‌های پذیرش شرکا و مدیران جدید، طراحی و بکارگیری فرم‌ها، روش‌ها و بهره‌وری از سیستم مکانیزه اطلاعات حسابرسان معتمد و بررسی و پیشنهاد ضوابط طبقه‌بندی موسسات حسابرسی می‌باشد.

تعداد موسسات حسابرسی معتمد در پایان سال ۱۳۹۵، ۸۴ موسسه بوده که ۳۲/۲ درصد موسسات عضو جامعه حسابداران رسمی را تشکیل می‌دهد. تعداد موسسات حسابرسی که عهده‌دار حسابرسی فقط یک شرکت بورسی و فرابورسی هستند معادل ۱۹٪ از کل، و تعداد موسسات حسابرسی که اساساً فاقد حسابرسی شرکت‌های بورسی و فرابورسی هستند معادل ۲۳/۸٪ از کل تعداد موسسات حسابرسی معتمد می‌باشد.

موسسات حسابرسی با ۳ یا ۴ شریک ۶۴ درصد از جمع موسسات را تشکیل می‌دهند و ۶ موسسه بین ۷ الی ۱۹ شریک و ۳ موسسه بیش از ۱۹ شریک دارند. در موسسات حسابرسی معتمد، تعداد شرکا، ۴۱۷ نفر، تعداد کارکنان حرفه‌ای، ۳۸۴۹ نفر و تعداد حسابداران رسمی غیرشریک برابر ۱۱۷ نفر بوده است. بطور متوسط و در مجموع موسسات حسابرسی معتمد، ۷۵/۵ درصد از امور حسابرسی توسط کارکنان با رتبه حسابرسان ارشد، حسابرسان و کمک حسابرسان انجام می‌پذیرد. در سال ۱۳۹۵ تعداد حسابداران رسمی شاغل در سازمان حسابرسی ۲۱۰ نفر می‌باشد. میانگین تعداد کارکنان حرفه‌ای به ازاء هر شریک ۹/۲ نفر می‌باشد. بر اساس آخرین نتایج طبقه‌بندی موسسات در سال ۱۳۹۵، ۲۹ موسسه در طبقه اول، ۲۸ موسسه در طبقه دوم، ۱۸ موسسه در طبقه سوم و ۹ موسسه در طبقه چهارم قرار دارند. در اطلاعات ارائه شده در این گزارش، اطلاعات مربوط به کارکنان سازمان حسابرسی از نظر گروه‌بندی کارکنان و تعداد آنها ارائه نشده است.

در سال ۱۳۹۵، تعداد ۵۱ جلسه کمیته پذیرش و کمیته فرعی با ۱۴۳۲ نفر-ساعت، برگزار شده است. از تعداد ۷ درخواست پذیرش موسسه در سال ۱۳۹۵، ۲ موسسه و از تعداد ۶۵ درخواست پذیرش شریک و مدیر، ۳۸ نفر، با بررسی ۱۱۰ گزارش حسابرسی از نظر کیفیت، پذیرش شده‌اند.

تعداد ۵۱ گزارش حسابرسی جهت بررسی به کمیته ارجاع شده که از این تعداد با توجه به گزارش‌های بررسی شده سال قبل، تعداد ۶۲ گزارش نهایی شده و تعداد ۱۸ گزارش به جامعه حسابداران رسمی و یک گزارش به سازمان حسابرسی ارسال شده است. در این راستا تعداد ۱۸ موسسه جهت بررسی موضوع تخلف (کیفیت گزارش‌ها و رعایت دستورالعمل) در جلسات کمیته حضور یافته‌اند. در نهایت ۴ موسسه حسابرسی به دلیل کیفیت گزارش‌های حسابرسی از فهرست موسسات حسابرسی معتمد حذف شده است. همچنین تعداد ۳۳ استعلام دریافتی از سایر واحدهای سازمان، در مورد گزارش حسابرسان، در کمیته مورد بررسی قرار گرفته است.

در مجموع در سال ۱۳۹۵، ۲۰ رای «تذکر با درج در پرونده»، ۱۱ رای «اخطار با درج در پرونده» و ۹ رای «عدم امکان تصدی سمت شریک و مدیر» برای موسسات حسابرسی صادر شده و ۱۳ موسسه حسابرسی از فهرست موسسات حسابرسی معتمد حذف شده است.

۱- تشکیل کمیته و وظایف آن

- ۱-۱- دستورالعمل موسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس و اوراق بهادار در تاریخ ۱۳۸۶/۰۵/۰۸ به تصویب شورای عالی بورس رسیده و در تاریخ‌های ۱۳۹۰/۱۱/۱۷ و ۱۳۹۲/۴/۳۱ مورد اصلاح قرار گرفته است. کمیته پذیرش و نظارت بر موسسات حسابرسی معتمد (که من بعد در این گزارش کمیته نامیده می‌شود) در اجرای ماده ۳ دستورالعمل فوق و بر اساس بند ۲ صورتجلسه شماره ۶۸ مورخ ۱۳۸۶/۷/۹ هیئت مدیره محترم سازمان بورس و اوراق بهادار تشکیل گردید و اولین جلسه خود را در تاریخ ۱۳۸۶/۸/۲۲ برگزار نمود. همچنین در اجرای ماده ۳ دستورالعمل مصوب شورای عالی بورس، دستورالعمل اجرایی آن تهیه و در تاریخ ۱۳۸۶/۱۲/۱۴ به تصویب هیئت مدیره سازمان بورس و اوراق بهادار رسید.
- ۱-۲- وظایف کمیته بطور کلی انجام مسئولیت‌های محوله در دستورالعمل موسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس است. این گونه وظایف در ماده ۲ دستورالعمل اجرایی بصورت جامع‌تری ارائه شده است. معذک وظایف اصلی کمیته را می‌توان تحت عناوین ذیل طبقه‌بندی نمود:
- الف- پذیرش موسسات حسابرسی متقاضی
 - ب- نظارت بر موسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس
 - ج- بررسی درخواستهای پذیرش شرکا و مدیران جدید
 - د- طراحی و بکارگیری فرم‌ها، روش‌ها و بهره‌وری از سیستم مکانیزه اطلاعات حساب‌رسان معتمد
 - ه- بررسی و پیشنهاد ضوابط طبقه‌بندی موسسات حسابرسی

۲- دوره گزارشگری

در پایان سال ۱۳۹۵ حدوداً ۹ سال و ۴ ماه از زمان آغاز فعالیت کمیته سپری شده است. در بند ۵ این گزارش اطلاعات مربوط به عملکرد کمیته در هشت دوره جداگانه و همچنین به صورت انباشته از ابتدای فعالیت آن ارائه شده است.

۳- جهت‌گیری‌های کلی

کمیته کوشیده است جهت‌گیری‌های کلی ذیل را در انجام وظایف خود رعایت نماید:

- ۳-۱- رعایت نظم و انضباط در برگزاری جلسات و شیوه بررسی مطالب
- ۳-۲- طراحی فرم‌ها و روشهای مناسب جهت جمع‌آوری اطلاعات و تدوین گزارشات و نتایج بررسی‌ها
- ۳-۳- برخورد علمی و نظام‌مند با موضوعات مورد بررسی
- ۳-۴- حفظ استقلال و بی‌طرفی کمیته در ارائه نظرات
- ۳-۵- پرهیز از موضوعاتی که سبب بروز حواشی و جنبه‌های غیرعلمی می‌شود.
- ۳-۶- پرهیز از رسانه‌ای شدن و تبلیغات برای خود و اعضای کمیته
- ۳-۷- تلاش در برقراری روابط مناسب و مطلوب با اعضاء جامعه حرفه‌ای و جامعه حسابداران رسمی ایران و سازمان حسابرسی
- ۳-۸- بحث در خصوص ایرادات مشاهده شده در گزارشات حسابرسی، با حضور امضاکنندگان گزارش

۴- اطلاعات مربوط به موسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس و اوراق بهادار

۴-۱- تعداد موسسات حسابرسی معتمد در پایان سال‌های ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۵ به شرح ذیل است:

در پایان سال						
۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	
۱	۱	۱	۱	۱	۱	سازمان حسابرسی
۷۴	۷۵	۶۹	۷۲	۶۴	۶۳	موسسات حسابرسی خصوصی که حداقل حسابرسی یک شرکت پذیرفته شده در بورس و فرابورس را عهده دار هستند
۳۷	۳۴	۳۸	۳۲	۳۱	۲۰	موسسات حسابرسی خصوصی فاقد مسئولیت حسابرسی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس و فرابورس
۱۱۲	۱۱۰	۱۰۸	۱۰۵	۹۶	۸۴	
۲۳۷	۲۵۵	۲۶۶	۲۶۷	۲۶۶	۲۶۱	تعداد موسسات عضو جامعه حسابداران رسمی
۴۷/۲	۴۳/۱	۴۰/۶	۳۹/۳	۳۶	۳۲/۲	درصد موسسات معتمد به همه موسسات عضو جامعه

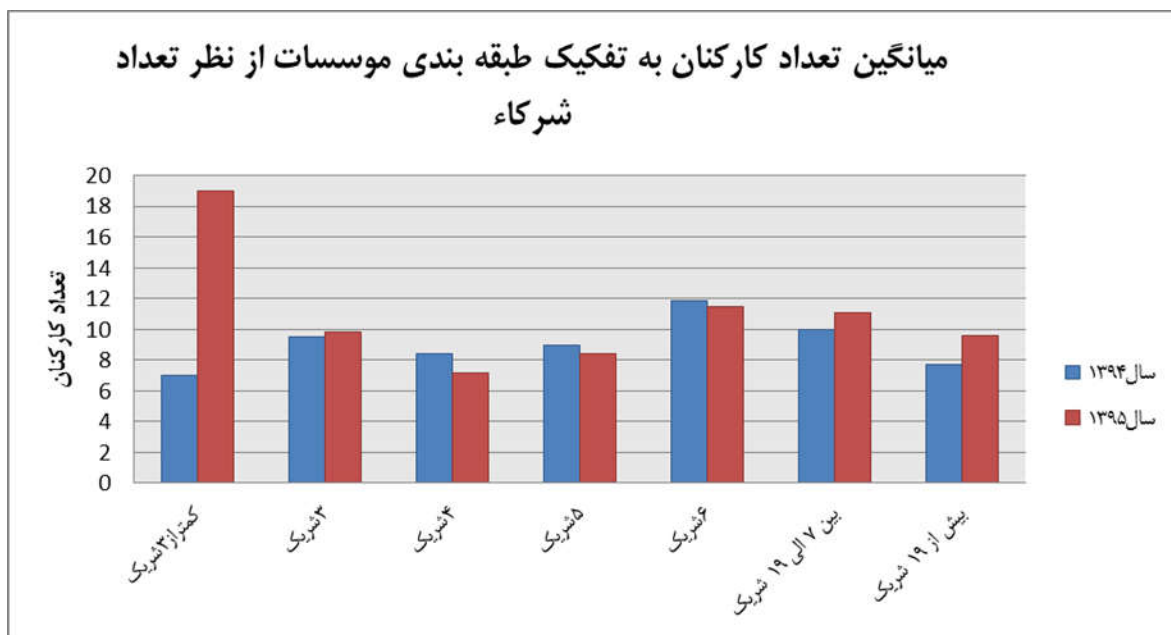
۴-۲- پراکندگی موسسات حسابرسی معتمد و سازمان حسابرسی از نظر تعداد شرکت‌های پذیرفته شده در بورس و فرابورس که حسابرسی آنها را عهده دار هستند به شرح ذیل است.

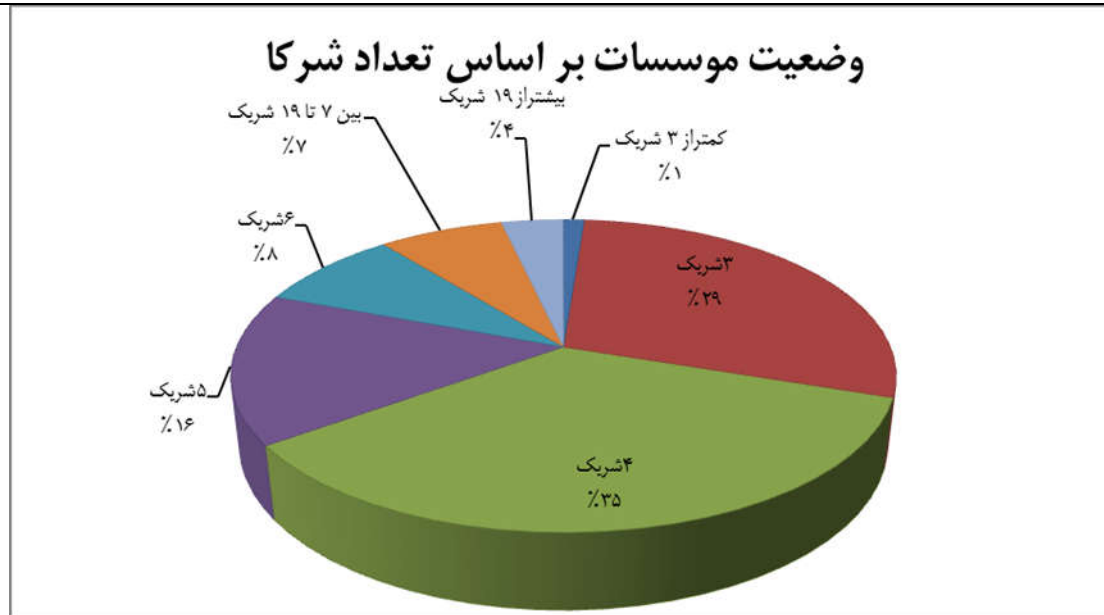
در پایان سال						
۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	
۵	۲	۲	۲	۶	۶	بیشتر از ۱۵ شرکت
۹	۱۲	۱۲	۱۰	۸	۶	بین ۷ تا ۱۵ شرکت
۹	۱۷	۱۹	۱۷	۱۳	۱۴	بین ۴ تا ۷ شرکت
۸	۹	۴	۱۱	۹	۱۲	دارای ۳ شرکت
۱۲	۱۳	۱۱	۱۳	۸	۱۰	دارای ۲ شرکت
۳۲	۲۳	۲۲	۲۰	۲۱	۱۶	دارای ۱ شرکت
۷۵	۷۶	۷۰	۷۳	۶۵	۶۴	جمع
۳۷	۳۴	۳۸	۳۲	۳۱	۲۰	فاقد شرکت
۱۱۲	۱۱۰	۱۰۸	۱۰۵	۹۶	۸۴	جمع کل

* اطلاعات فوق نشان می‌دهد که در پایان سال ۱۳۹۵ تعداد موسسات حسابرسی که عهده دار حسابرسی فقط یک شرکت بورسی و فرابورسی هستند معادل ۱۹٪ از کل، و تعداد موسسات حسابرسی که اساساً فاقد حسابرسی شرکت‌های بورسی و فرابورسی هستند معادل ۲۳/۸٪ از کل تعداد موسسات حسابرسی معتمد می‌باشد.

۴-۳- طبقه‌بندی موسسات حسابرسی معتمد (به غیر از سازمان حسابرسی) از نظر تعداد شرکاء آنها به شرح جدول ذیل است:

سال ۱۳۹۳		سال ۱۳۹۴		سال ۱۳۹۵		تعداد شرکا
درصد از کل	تعداد موسسه	درصد از کل	تعداد موسسه	درصد از کل	تعداد موسسه	
۳/۸	۴	۱/۰۵	۱	۱/۲	۱	کمتر از ۳ شریک
۵۱/۹	۵۴	۴۰	۳۸	۲۸/۹۲	۲۴	۳ شریک
۲۶	۲۷	۳۷/۸۹	۳۶	۳۴/۹۴	۲۹	۴ شریک
۹/۶	۱۰	۹/۴۷	۹	۱۵/۶۶	۱۳	۵ شریک
۴/۸	۵	۵/۲۶	۵	۸/۴۳	۷	۶ شریک
۲/۹	۳	۳/۱۶	۳	۷/۲۳	۶	بین ۷ الی ۲۰ شریک
۱	۱	۳/۱۶	۳	۳/۶۱	۳	بیش از ۲۰ شریک
۱۰۰	۱۰۴	۱۰۰	۹۵	۱۰۰	۸۳	

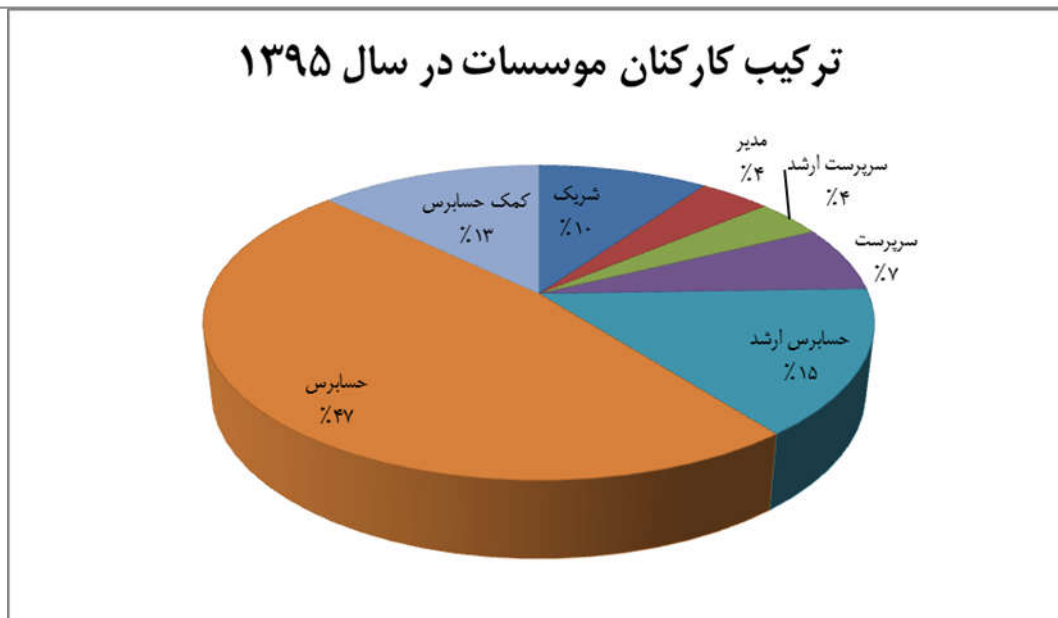
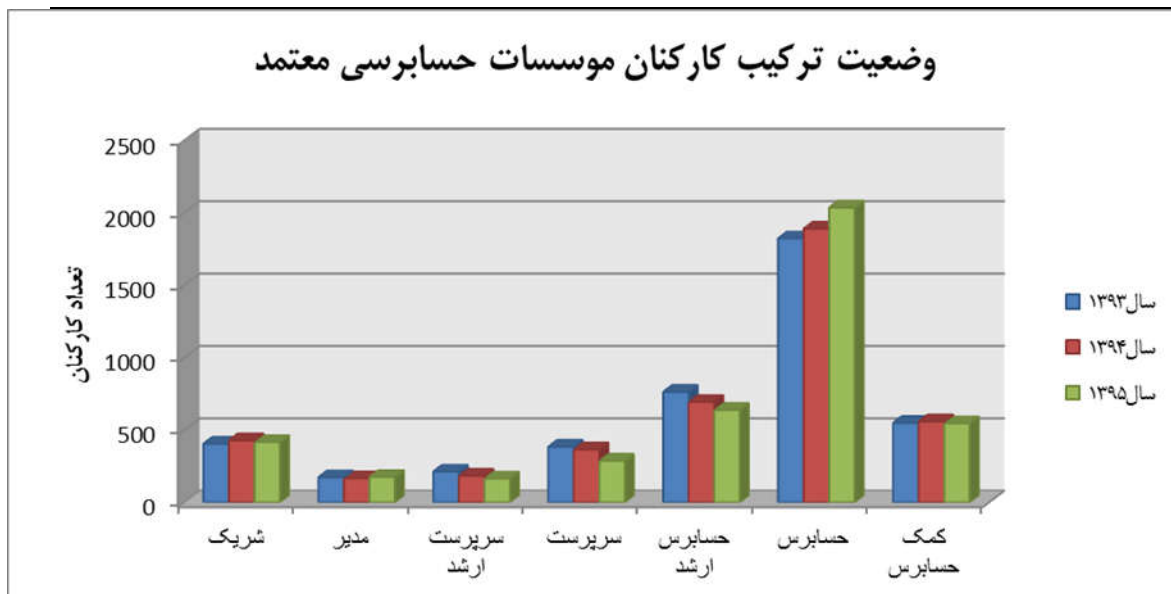

بر اساس ماده ۲ دستورالعمل حسابرسان معتمد، تعداد شرکاء هر موسسه حسابرسی معتمد می‌بایست حداقل ۳ نفر باشد بنابراین موسسات حسابرسی با شرکاء کمتر از ۳ نفر در جدول فوق، موسساتی هستند که در مرحله جایگزینی شرکاء، ظرف مهلت مقرر قرار دارند. با عنایت به اطلاعات مندرج در جدول فوق موسسات حسابرسی با ۳ یا ۴ شریک ۶۴ درصد از جمع موسسات را تشکیل می‌دهند. پدیده فوق نشان می‌دهد که تشکیل موسسات حسابرسی با شرکاء بیش از ۴ نفر چندان در کشور ما معمول نبوده، در حالی که کاهش نسبی هزینه‌های ثابت موسسات حسابرسی منوط به بزرگ شدن آنهاست، لذا اتخاذ راهکارهای مناسب جهت بزرگ شدن موسسات، به اعتلای حرفه کمک خواهد نمود. شایان ذکر است موسسات دارای بیش از ۳ شریک در سال قبل ۵۹ درصد از جمع موسسات حسابرسی معتمد بوده که در سال ۱۳۹۵ به ۷۰ درصد رسیده است.

۴-۴ طبقه‌بندی کارکنان ۸۳ موسسه حسابرسی معتمد در سال ۱۳۹۵، ۹۴ موسسه حسابرسی معتمد در سال ۱۳۹۴ و ۱۰۳ موسسه حسابرسی معتمد در سال ۱۳۹۳ از نظر رتبه‌بندی حرفه‌ای کارکنان آنها به شرح ذیل است.

سال ۱۳۹۳		سال ۱۳۹۴		سال ۱۳۹۵		جمع تعداد شرکاء ترکیب سایر کارکنان:
تعداد	درصد از کل	تعداد	درصد از کل	تعداد	درصد از کل	
۴۰۵	۹/۴	۴۲۹	۱۰	۴۱۷	۹/۷۷	مدیران غیرشریک
۱۷۳	۴	۱۶۷	۳/۹	۱۷۵	۴/۱	سرپرستان ارشد
۲۱۳	۴/۹	۱۸۴	۴/۳	۱۶۵	۳/۸۷	سرپرستان
۳۸۴	۸/۹	۳۶۶	۸/۵	۲۸۸	۶/۷۵	حسابرسان ارشد
۷۶۳	۱۷/۷	۶۹۴	۱۶/۲	۶۲۸	۱۴/۹۶	حسابرسان
۱۸۲۳	۴۴/۳	۱۸۹۰	۴۴/۱	۲۰۳۷	۴۷/۷۵	کمک حسابرس
۵۴۹	۱۲/۷	۵۵۹	۱۳	۵۴۶	۱۲/۸	
۳۹۰۵	۹۰/۶	۳۸۶۰	۹۰	۳۸۴۹	۹۰/۲۳	
۴۳۱۰	۱۰۰	۴۲۸۹	۱۰۰	۴۲۶۶	۱۰۰	جمع کل
۱۴۶	۳/۴	۱۰۷	۲/۵	۱۱۷	۲/۷۴	حسابداران رسمی غیر شریک

اطلاعات فوق نشانگر آن است که بصورت متوسط و در مجموع موسسات حسابرسی معتمد ۷۵/۵ درصد از امور حسابرسی توسط کارکنان با رتبه حسابرس ارشد، حسابرس و کمک حسابرس (سقف ترکیب مزبور طبق آیین نامه سقف مجاز ۸۰ درصد می باشد) انجام می پذیرد.
در سال ۱۳۹۵ تعداد حسابداران رسمی شاغل در سازمان حسابرسی ۲۱۰ نفر می باشد و در سال ۱۳۹۴ تعداد ۲۰۱ نفر بوده است.

۴-۵- ترکیب کارکنان به تفکیک طبقه بندی موسسات از نظر تعداد شرکاء نتایج ذیل را بدست می دهد.

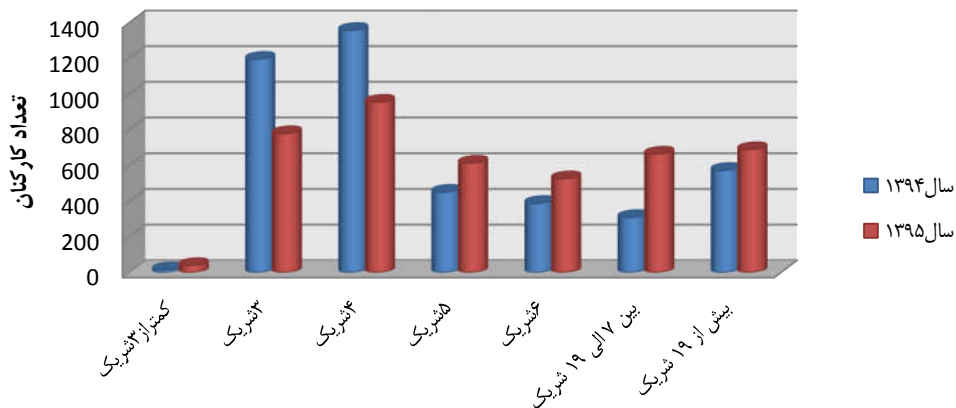

کمیته پذیرش و نظارت بر موسسات معتمد سازمان بورس و اوراق بهادار

گزارش عملکرد سال ۱۳۹۵

حسابدار رسمی غیر شریک	حسابدار رسمی غیر شریک	جمع سال ۱۳۹۴	سال ۱۳۹۵							شرکا	
			جمع	کمک حسابرس	حسابرس	حسابرس ارشد	سرپرست	سرپرست ارشد	مدیر غیرشریک		
۰	۱	۱۶	۴۰	۴	۲۰	۷	۳	۲	۲	۲	کمتر از ۳ شریک
۳۳	۲۴	۱۱۹۵	۷۷۹	۷۶	۳۹۱	۱۱۳	۵۳	۳۸	۳۶	۷۲	۳ شریک
۳۲	۱۹	۱۳۵۷	۹۵۵	۱۱۳	۴۴۴	۱۴۲	۶۷	۴۲	۳۱	۱۱۶	۴ شریک
۱۴	۲۱	۴۵۱	۶۱۳	۸۱	۲۸۸	۹۱	۴۷	۱۵	۲۶	۶۵	۵ شریک
۶	۱۶	۳۸۸	۵۲۶	۶۴	۲۶۴	۸۸	۲۷	۱۴	۲۷	۴۲	۶ شریک
۱۲	۱۹	۳۰۹	۶۶۴	۷۹	۲۸۷	۱۲۹	۵۷	۲۳	۳۴	۵۵	بین ۷ الی ۱۹ شریک
۱۰	۱۷	۵۷۳	۶۸۹	۱۲۹	۳۴۳	۶۸	۳۴	۳۱	۱۹	۶۵	بیش از ۱۹ شریک
۱۰۷	۱۱۷	۴۲۸۹	۴۲۶۶	۵۴۶	۲۰۳۷	۶۳۸	۲۸۸	۱۶۵	۱۷۵	۴۱۷	جمع
		۴۲۸۹		۵۵۹	۱۸۹۰	۶۹۴	۳۶۶	۱۸۴	۱۶۷	۴۲۹	سال ۱۳۹۴

تعداد کارکنان به تفکیک طبقه بندی موسسات از نظر تعداد شرکاء

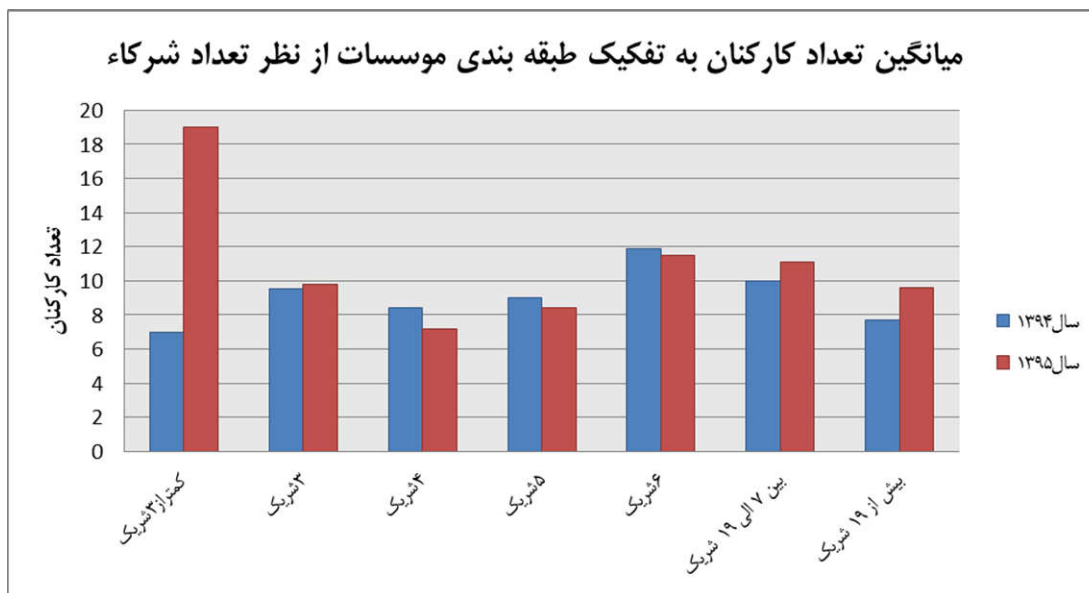

۴-۶- ترکیب کارکنان بر اساس اطلاعات مندرج در بند ۴-۵ بر مبنای درصد نتایج ذیل را به دست می‌دهد.

حسابداران رسمی غیر شریک	جمع	کمک		حسابرس		سرپرست		مدیران غیرشریک		شرکا	
		حسابرس	حسابرس	ارشد	سرپرست	ارشد	غیرشریک				
۲/۵	۱۰۰	۱۰	۵۰	۱۷/۵	۷/۵	۵	۵	۵	۵	کمتر از ۳ شریک	
۳/۰۸	۱۰۰	۹/۷۶	۵۰/۱۹	۱۴/۵۱	۶/۸	۴/۸۸	۴/۶۲	۹/۲۴	۹/۲۴	۳ شریک	
۱/۹۹	۱۰۰	۱۱/۸۳	۴۶/۴۹	۱۴/۸۷	۷/۰۲	۴/۴	۳/۲۵	۱۲/۱۵	۱۲/۱۵	۴ شریک	
۳/۴۳	۱۰۰	۱۳/۲۱	۴۶/۹۸	۱۴/۸۵	۷/۶۷	۲/۴۵	۴/۲۴	۱۰/۶	۱۰/۶	۵ شریک	
۳/۰۴	۱۰۰	۱۲/۱۷	۵۰/۱۹	۱۶/۷۳	۵/۱۳	۲/۶۶	۵/۱۳	۷/۹۸	۷/۹۸	۶ شریک	
۲/۸۶	۱۰۰	۱۱/۹	۴۳/۲۲	۱۹/۴۳	۸/۵۸	۳/۴۶	۵/۱۲	۸/۲۸	۸/۲۸	بین ۷ الی ۱۹ شریک	
۲/۵۶	۱۰۰	۱۸/۷۲	۴۹/۷۸	۹/۸۷	۴/۹۳	۴/۵	۲/۷۶	۹/۴۳	۹/۴۳	بیش از ۱۹ شریک	
۲/۷۴	۱۰۰	۱۲/۸	۴۷/۷۵	۱۴/۹۶	۶/۷۵	۳/۸۷	۴/۱	۹/۷۷	۹/۷۷	میانگین	

۴-۷- میانگین تعداد کارکنان حرفه‌ای به ازاء هر شریک در طبقه‌بندی فوق بشرح ذیل حاصل می‌گردد:

سال ۱۳۹۴				سال ۱۳۹۵				
تعداد کارکنان	تعداد	تعداد	تعداد	تعداد کارکنان	تعداد	تعداد	تعداد	
به ازاء هر شریک	کارکنان	شرکاء	موسسات	به ازاء هر شریک	کارکنان	شرکاء	موسسات	
۷	۱۴	۲	۱	۱۹	۳۸	۲	۱	کمتر از ۳ شریک
۹/۵	۱۰۸۱	۱۱۴	۳۸	۹/۸	۷۰۷	۷۲	۲۴	۳ شریک
۸/۴	۱۲۱۳	۱۴۴	۳۶	۷/۲	۸۳۹	۱۱۶	۲۹	۴ شریک
۹	۴۰۶	۴۵	۹	۸/۴	۵۴۸	۶۵	۱۳	۵ شریک
۱۱/۹	۳۵۸	۳۰	۵	۱۱/۵	۴۸۴	۴۲	۷	۶ شریک
۱۰	۲۸۱	۲۸	۳	۱۱/۱	۶۰۹	۵۵	۶	بین ۷ الی ۱۹ شریک
۷/۷	۵۰۷	۶۶	۳	۹/۶	۶۲۴	۶۵	۳	بیش از ۱۹ شریک
۹	۳۸۶۰	۴۲۹	۹۵	۹/۲	۳۸۴۹	۴۱۷	۸۳	

۵- آمار مربوط به عملکرد کمیته پذیرش و نظارت بر موسسات معتمد

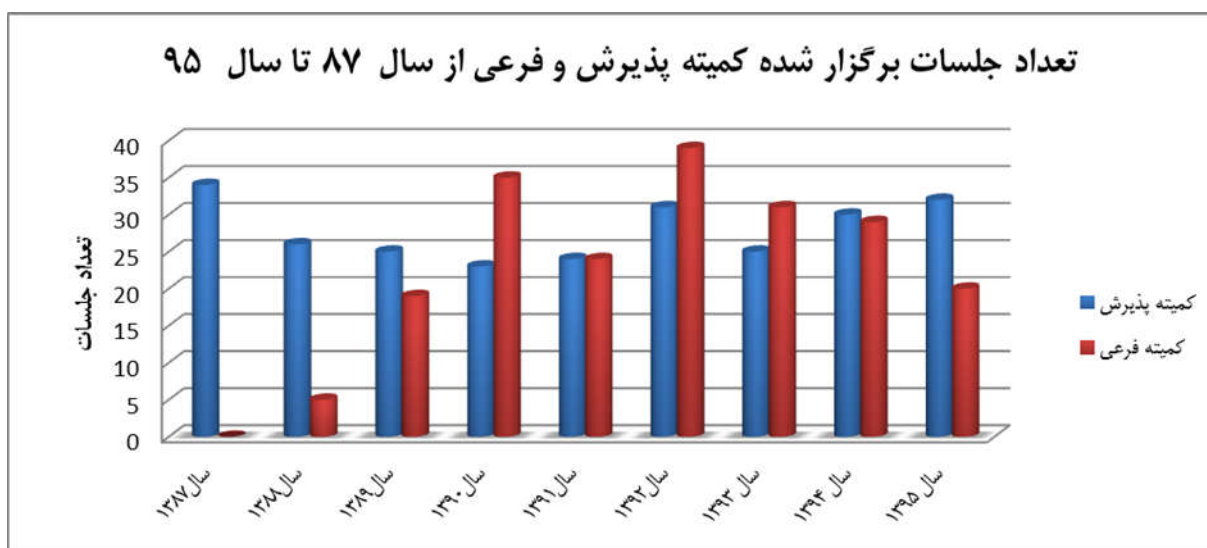
آمار مقایسه‌ای مربوط به عملکرد کمیته به تفکیک دوره‌ها از آغاز فعالیت آن به شرح زیر است:

تعداد جلسات و ساعات مصرفی												
ردیف	شرح	واحد شمارش	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۶ ماهه ۱۳۸۷	جمع
۱	تعداد جلسات برگزار شده:		۳۱	۳۰	۲۵	۳۱	۲۴	۲۳	۲۵	۲۶	۳۴	۲۴۹
	- کمیته اصلی	جلسه	۲۰	۲۹	۳۱	۳۹	۲۴	۳۵	۱۹	۵	-	۲۰۲
۲	ساعات مصرفی در جلسات:		۴۵۰	۴۱۷	۳۹۰	۴۲۳	۳۳۹	۳۸۱	۴۰۸	۴۲۳	۵۱۰	۳۷۴۱
	- کمیته اصلی	نفر	۱۲۰	۱۶۲	۳۲۷	۲۳۴	۱۴۴	۲۱۳	۱۱۴	۳۰	-	۱۳۴۴
	- کمیته فرعی	ساعت	۱۵	۲۱	۱۲	۱۶	۳۰	۳۶	۴	-	-	۱۳۴
	- جامعه		۸۴۷	۸۵۴	۷۰۵	۸۵۴	۵۲۲	۶۴۹	۵۱۱	۲۷۱	۴۶۴	۵۶۷۷
	ساعات مصرفی در خارج از جلسات											
	جمع ساعات مصرفی		۱۴۳۲	۱۴۵۴	۱۴۳۴	۱۵۲۷	۱۰۳۵	۱۲۷۹	۱۰۳۷	۷۲۴	۹۷۴	۱۰۸۹۶
۳	نشست تخصصی با موسسات:											
	- تعداد جلسات	جلسه	-	-	۳	۱۲	-	-	-	-	-	۱۵
	- ساعات مصرفی	نفرساعت	-	-	۲۴	۶۰	-	-	-	-	-	۸۴

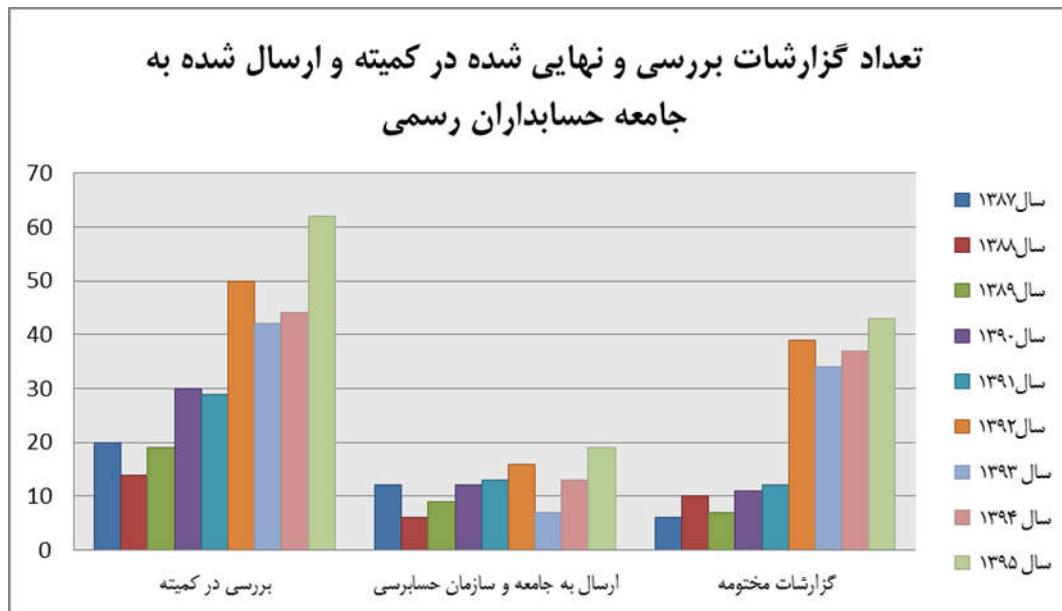
بررسی درخواست‌های پذیرش												
ردیف	شرح	واحد شمارش	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۶ ماهه ۱۳۸۷	جمع
۱	تعداد درخواست‌های پذیرش بررسی شده	درخواست	۷	۱۱	۸	۱۳	۷	۲۲	۱۵	۹	۱۸	۱۱۰
۲	تعداد موسسات حسابرسی که شرکاء آنها جهت امر پذیرش در جلسات کمیته حضور یافته‌اند	موسسه	۷	۱۰	۸	۱۲	۶	۲۲	۱۳	۹	۱۰	۹۷
۳	تعداد درخواست‌های پذیرش تأیید شده	درخواست	۲	۶	۱	۵	۵	۷	۸	۱۰	۵	۴۹
۴	تأیید شرکا و مدیران: درخواست‌های بررسی شده در کمیته تعداد شرکا و مدیران تأیید شده	نفر	۶۵	۵۲	۳۶	۵۶	۲۰	-	-	-	-	۲۲۹
			۳۸	۳۵	۲۶	۴۰	۱۴	-	-	-	-	۱۵۳
۵	تعداد گزارشات حسابرسی بررسی شده جهت قضاوت در مورد کیفیت آنها جهت پذیرش	گزارش	۱۱۰	۹۰	۷۰	۸۴	۴۱	۷۱	۴۵	۲۸	۳۰	۵۶۹

نظارت بر موسسات حسابرسی معتمد												
ردیف	شرح	واحد شمارش	۱۳۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۸۸	۱۶ ماهه ۱۳۸۷	جمع
۱	تعداد گزارشات حسابرسی ارجاعی به کمیته جهت بررسی تعداد گزارشات بررسی و نهایی شده	گزارش	۵۱	۵۳	۵۵	۵۰	۲۹	۳۱	۲۵	۲۲	۲۰	۳۳۶
			۶۲	۴۴	۴۲	۵۰	۲۹	۳۰	۱۹	۱۴	۲۰	۳۱۰
۲	تعداد موسسات حسابرسی که شرکاء آنها جهت بررسی موضوع تخلف (کیفیت گزارش و رعایت دستورالعمل) آنها در جلسات کمیته حضور یافته‌اند	موسسه	۱۸	۱۱	۱۰	۱۵	۹	۲	۶	۹	۱۱	۹۱
۳	تعداد گزارشاتی که منجر به صدور رای نشده است	گزارش	۴۳	۳۷	۳۴	۳۹	۱۲	۱۱	۷	۱۰	۶	۱۹۹
۴	تعداد گزارشات ارسالی برای جامعه حسابداران رسمی: - گزارش در خصوص صورت مالی - عدم رعایت آیین رفتار حرفه‌ای	گزارش	۱۸	۱۲	۶	۱۲	۱۱	۱۲	۹	۳	۹	۹۲
			-	-	-	۲	-	-	-	-	-	۲
۵	تعداد گزارشات بررسی شده توسط جامعه حسابداران رسمی	گزارش	۱۴	۱۰	۶	۹	۱۴	۱۸	-	۲	۸	۸۱
۶	تعداد گزارشات ارسالی برای سازمان حسابرسی	گزارش	۱	۱	۱	۲	۲	-	-	۳	۳	۱۳
۷	تعداد گزارشات بررسی شده توسط سازمان حسابرسی	گزارش	-	۱	۱	۱	۲	-	-	۱	۲	۸
۸	صدور آرای انضباطی موضوع ماده ۱۶ دستورالعمل: موسسات حسابرسی: - تذکر با درج در پرونده - اخطار با درج در پرونده (موسسه یا شریک) - عدم امکان تصدی سمت شریک و مدیر مدیران سازمان حسابرسی: - تذکر با درج در پرونده - اخطار با درج در پرونده	رای	۲۰	۳۰	۳۲	۵۴	۱۶	۲۷	-	-	-	۱۷۹
			۱۱	۱۳	۱۱	۲۲	۱۱	۳۱	-	-	-	۹۹
			۹	۳	۵	۴	-	-	-	-	-	۲۱
			-	۱	۲	-	۴	-	-	-	-	۷
			-	-	-	۲	-	-	-	-	-	۲
۹	بررسی اعلام‌های دریافتی در مورد گزارش حسابرسان	گزارش	۳۳	۲۵	۱۷	۱۵	-	-	-	-	-	۹۰
۱۰	بازدید و برگزاری جلسه در محل موسسات	موسسه	-	-	-	۴	۱	-	-	-	-	۵

حذف موسسات حسابرسی معتمد											ردیف	شرح
جمع	۱۶ ماهه ۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	واحد شمارش		
											موسسه	تعداد موسسات حسابرسی حذف شده به دلیل: عدم رعایت اصول و ضوابط حرفه‌ای (گزارش صورت مالی) صدور رای تعلیق از اعضای جامعه رسمی ایران توسط جامعه صدور رای قطعی توسط جامعه موضوع بندهای ۳ تا ۶ ماده ۳۶ اساسنامه عدم کسب حد نصاب امتیاز کنترل وضعیت/کیفیت عدم ارسال پرسشنامه یا عدم ارائه بخش عمده اطلاعات درخواستی دارا بودن کمتر از ۳ شریک یا داشتن کارمند کمتر از ۱۵ نفر
۱۲	-	-	-	۲	۲	-	۲	۲	۴			
۱	-	-	۱	-	-	-	-	-	-			
۹	-	۳	-	۲	۲	۲	-	-	-			
۲۶	۵	-	۱	۲	-	۳	۲	۹	۴			
۲	۲	-	-	-	-	-	-	-	-			
۱۳	۱	۱	-	۲	-	۳	۱	-	۵			
۶۳	۸	۴	۲	۸	۴	۸	۵	۱۱	۱۳			
جمع تعداد موسسات حذف شده												

تعداد جلسات برگزار شده در سال ۱۳۸۷ برای یکسال و چهار ماه بوده است.

لازم به ذکر است، معیار انتخاب گزارش‌های حسابرسی جهت بررسی در کمیته، در وهله اول گزارش‌های ارجاع شده از واحدهای نظارتی سازمان شامل نظارت بر ناشران بورسی و فرابورسی، نظارت بر بازار اولیه، نظارت بر کارگزاران، نظارت بر نهادهای مالی و حقوقی و انتظامی می‌باشد. همچنین برای انتخاب سایر گزارش‌ها، معیارهایی به شرح زیر در نظر گرفته شده است:

- ۱- گزارش شرکت‌هایی که در هر سال و یا در سال اخیر حسابرس مستقل خود را تغییر داده‌اند.
- ۲- گزارش موسسات حسابرسی که در طبقه اول قرار دارند.
- ۳- گزارش شرکت‌هایی که تعدیلات سنواتی بااهمیت داشته‌اند.
- ۴- گزارش موسسات حسابرسی که شرکت بورسی ندارند.
- ۵- گزارش موسساتی که تاکنون بررسی نشده‌اند.
- ۶- انتخاب تعدادی گزارش حسابرسی به طور تصادفی
- ۷- گزارش‌های امضا شده توسط شریک جدید موسسات (در راستای بررسی تایید شریک)

۶- طبقه‌بندی موسسات حسابرسی معتمد سازمان

۶-۱- طبقه بندی موسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس در سال ۱۳۹۵

با توجه به انجام اولین طبقه‌بندی موسسات در اسفندماه ۱۳۹۱ و با عنایت به درخواست بازنگری در طبقه‌بندی از سوی موسسات حسابرسی، مجدداً در خرداد ماه ۱۳۹۲ طبقه‌بندی انجام شد. همچنین طبق دستورالعمل، در بهمن ماه سال‌های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵ نیز طبقه‌بندی صورت گرفت و نتایج آن در اسفند ماه پس از طی مراحل ذیل منتشر گردید:

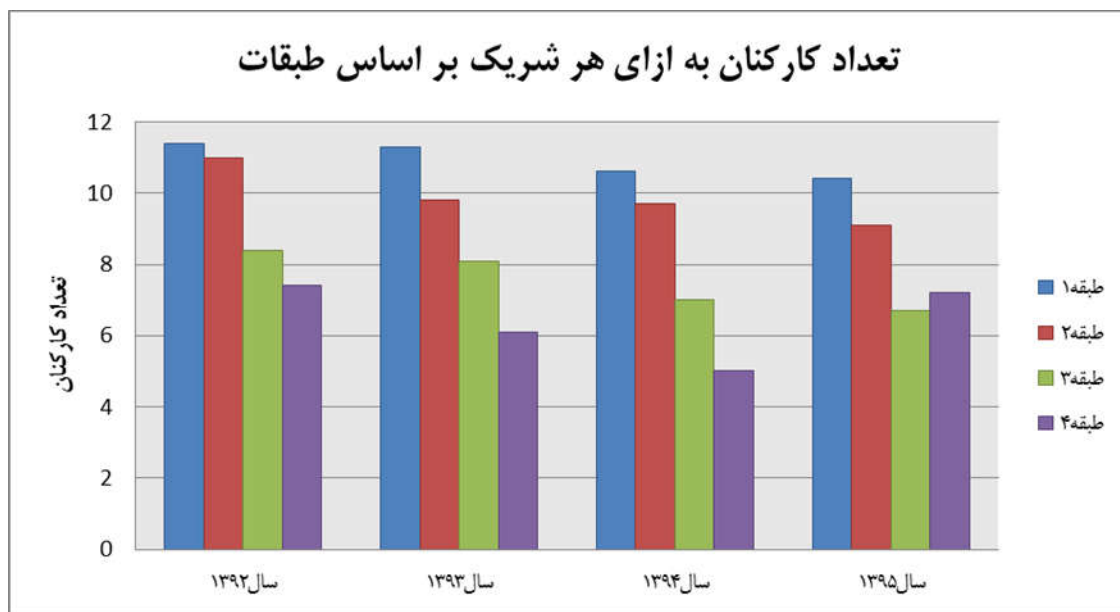
- اطلاع‌رسانی مجدد به موسسات در خصوص طبقه‌بندی و توجه به موارد ضروری در ارسال اطلاعات مربوطه در پرسشنامه

- نتایج اولیه طبقه‌بندی، توسط دبیرخانه برای کلیه موسسات محاسبه شد و جهت اطلاع و اعلام اصلاحات احتمالی، به همراه جزییات محاسبه امتیازات، به کلیه موسسات ارسال شد.
- پس از دریافت نظرات موسسات و بررسی موارد اعلام شده، نتایج طبقه‌بندی موسسات حسابرسی در اسفند ماه در سایت سازمان بورس اعلام گردید.

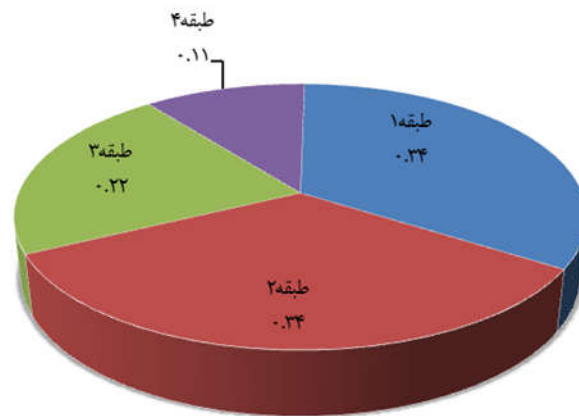
۶-۲- نتایج آخرین طبقه‌بندی موسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس

۱۳۹۴			۱۳۹۵					
تعداد کارکنان	تعداد شرکتهای بورسی و فرابورسی	تعداد موسسه	تعداد شرکتهای بورسی و فرابورسی تحت حسابرسی	تعداد کارکنان به ازای هر شریک	تعداد کارکنان حرفه ای	تعداد شرکاء	تعداد موسسه	طبقه
۱۰/۶	۱۷۴	۲۴	۲۴۷	۱۰/۴	۲۱۹۳	۲۱۱	۲۸	۱
۹/۷	۱۰۲	۲۹	۶۴	۹/۱	۹۶۶	۱۰۶	۲۸	۲
۷	۲۷	۳۸	۱۸	۶/۷	۴۵۱	۶۷	۱۸	۳
۵	-	۴	۱	۷/۲	۲۳۹	۳۳	۹	۴
۹	۳۰۳	۹۵	۳۳۰	۹/۲	۳۸۴۹	۴۱۷	۸۳	

- تعداد شرکت‌های بورسی و فرابورسی که توسط سازمان حسابرسی، در سال‌های ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵ حسابرسی شده است به ترتیب ۹۱ و ۹۲ شرکت می‌باشد.

وضعیت طبقه بندی موسسات در سال ۱۳۹۵ بر اساس طبقات

- ۱- موسسات حسابرسی طبقات ۱ و ۲ جمعاً ۶۸ درصد از جمع موسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس را تشکیل می دهند. این گروه موسسات ۹۴/۲ درصد از حسابرسی شرکت های پذیرفته شده (که توسط کل موسسات معتمد، حسابرسی می شوند) را عهده دار هستند.
- ۲- موسسات حسابرسی طبقات ۳ و ۴ جمعاً ۲۷ موسسه هستند (معادل ۳۳ درصد از جمع موسسات) که حسابرسی ۱۹ شرکت بورسی و فرابورسی (معادل ۵/۸ درصد از شرکت ها) را به عهده دارند.
- ۳- تعداد کارکنان به ازای هر شریک در موسسات طبقه ۱ و ۲ به طور میانگین به ترتیب ۱۰/۴ و ۹/۱ نفر است، در حالیکه عدد مذکور در موسسات طبقه ۳ معادل ۶/۷ نفر و در موسسات طبقه ۴ معادل ۷/۲ نفر است. لازم به ذکر است که میانگین تعداد کارکنان به ازای هر شریک در طبقات مذکور در پایان سال ۱۳۹۴ به ترتیب ۱۰/۶، ۹/۷ و ۷ و ۵ نفر است.

۴- وضعیت تعداد موسسات حذف و اضافه شده بر اساس طبقه

۱۳۹۲	۱۳۹۳	۱۳۹۴	۱۳۹۵	طبقه موسسه	وضعیت موسسه
-	-	-	-	۱	
۱	-	۳	۳	۲	حذف شده
۲	۳	۵	۹	۳	
۵	۲	۳	۱	۴	
۸	۵	۱۱	۱۳		
۵	۱	۶	۲	-	اضافه شده

از ۲ موسسه ای که در سال ۱۳۹۵ پذیرش شده اند، یک موسسه در طبقه ۳ و یک موسسه در طبقه ۴ قرار گرفته اند.

۷- فهرست موضوعی موارد بررسی شده

- ۱-۷- بررسی گزارشات تهیه شده در مورد اشکالات گزارشات حسابرسی انتخاب شده، مکاتبه با موسسات، اخذ نظرات آنها، بررسی موارد و در صورت لزوم دعوت از شرکا و استماع توضیحات آنها و بحث و مذاکره درباره موارد و حسب مورد ارجاع آنها جهت بررسی و اتخاذ تصمیم از سوی جامعه حسابداران رسمی ایران.
- ۲-۷- بررسی گزارشات تهیه شده در مورد اشکالات موجود در اظهارنظر بازرسی قانونی نسبت به گزارش توجیهی افزایش سرمایه
- ۳-۷- بررسی گزارشات تهیه شده در مورد اشکالات موجود در گزارش حسابرس در خصوص صورتهای مالی میان دوره‌ای
- ۴-۷- بررسی گزارشات تهیه شده جهت پذیرش موسسات حسابرسی و بررسی گزارشات انتخابی با حضور شرکاء موسسات
- ۵-۷- بررسی گزارشات تهیه شده جهت پذیرش شریک یا مدیر جدید موسسات حسابرسی و بررسی گزارشات انتخابی
- ۶-۷- بررسی و پیگیری اقدامات انجام شده در خصوص استقرار سیستم مکانیزه اطلاعات جهت تسهیل امر پذیرش و نظارت بر حسابرسان معتمد
- ۷-۷- بررسی موضوع طبقه‌بندی موسسات حسابرسی
- ۸-۷- بررسی موارد عدم رعایت الزامات مقرر در دستورالعمل موسسات حسابرسی معتمد
- ۹-۷- پاسخ به ایرادات و ابهامات مطرح شده از طریق دبیرخانه یا سایر واحدهای نظارتی

۸- ایرادهای عمده مشاهده شده در گزارشهای حسابرسی بررسی شده

- ایرادهای عمده مشاهده شده در گزارشهای حسابرسی مورد رسیدگی و عدم موضع‌گیری مناسب حسابرس مستقل نسبت به آنها به شرح زیر می‌باشد که در پیوست گزارش تشریح شده است:
- ۱-۸- ایرادات مربوط به تنظیم گزارشهای حسابرسی
 - ۲-۸- ایرادات مربوط به تهیه و تنظیم صورتهای مالی و افشای اطلاعات
 - ۳-۸- ایرادات مربوط به صورتهای مالی تلفیقی
 - ۴-۸- انعکاس متناقض اطلاعات در صورتهای مالی شرکت اصلی و شرکتهای فرعی یا وابسته آن
 - ۵-۸- ایرادات مربوط به معاملات با اشخاص وابسته
 - ۶-۸- ایرادات مربوط به شناسایی درآمد عملیاتی و سود حاصل از فروش داراییها
 - ۷-۸- ایرادات مربوط به صورت جریان وجوه نقد
 - ۸-۸- عدم موضع‌گیری مناسب در خصوص ضوابط و مقررات سازمان بورس و اوراق بهادار
 - ۹-۸- ایرادات مربوط به گزارشهای توجیهی افزایش سرمایه و اظهارنظر بازرسی قانونی نسبت به آنها

۹- چالش‌ها

حرفه حسابرسی در معرض چالش‌هایی است که توجه به اهمیت آنها و یافتن راهکار مناسب برای برطرف ساختن آنها می‌تواند حرفه حسابرسی و کیفیت گزارشات حسابرسی را ارتقاء بخشد. چالش‌های عمده در این مورد بشرح ذیل قابل طبقه‌بندی هستند.

۹-۱- مراقبت از استقلال حسابرسان

یکی از مهمترین عوامل ارتقاء حرفه حسابرسی و بهبود کیفیت گزارشات حسابرسی مراقبت از استقلال حسابرسان است. تغییر حسابرس به دلیل موضع‌گیری حرفه‌ای حسابرس، می‌تواند استقلال حسابرس را مورد تهدید جدی قرار دهد و سبب محافظه‌کاری وی در ارائه نظرات و نتایج ناشی از رسیدگی‌ها گردد.

۹-۲- محدودیت‌های کنونی در گسترش خدمات حسابرسی

بسیاری از اشخاص حقوقی و حقیقی که الزام به تسلیم اظهارنامه مالیاتی دارند، به لحاظ قانونی، اجباری برای استفاده از حسابداران رسمی ندارند. این امر سبب محدودیت استفاده از خدمات حسابرسان می‌گردد و نیروی انسانی مورد نیاز برای آینده نیز فراهم نشده و آموزش نمی‌بیند.

۹-۳- انتظارات متفاوت ذینفعان از حرفه حسابرسی

گروهی از سهامداران خرد و کارشناسان به دنبال شفافیت بیشتر و موارد افشاء گسترده‌تر در صورت‌های مالی هستند، در حالیکه برخی سهامداران عمده به دلایل گوناگون در پی اطلاعات محدودتر، کلی‌تر و خلاصه‌تر هستند. رعایت استانداردهای گزارشگری و بازنگری آنها به تناسب شرایط کشور و به روزرسانی صورت‌های مالی نمونه می‌تواند بسیار راهگشا باشد.

۹-۴- پراکندگی نامناسب کار بین موسسات حسابرسی

پراکندگی مناسب کار بین موسسات حسابرسی بسیار حائز اهمیت است. متأسفانه در برخی موارد جذب کار بیشتر در حرفه حسابرسی از طریق ارائه پیشنهاد قیمت پایین‌تر جهت انجام حسابرسی صورت می‌پذیرد. این امر تأثیر مخربی بر کیفیت حسابرسی دارد. تقویت روش‌های نظارتی سبب می‌گردد توسل به این روش و دریافت کار با حق‌الزحمه‌های کمتر کاهش یابد.

۹-۵- کمبود نیروی انسانی واجد شرایط

کمبود نیروی انسانی آموزش‌دیده و با تجربه در حرفه حسابرسی یکی از پدیده‌های مزمن و مستمر در حرفه حسابرسی است. شرایط نامناسب رقابتی و حق‌الزحمه‌های محدود در مقایسه با نرخ‌های جهانی سبب می‌گردد که بسیاری از آموزش‌دیدگان توسط سایر فعالیتهای اقتصادی جذب‌شده و حرفه حسابرسی با محدودیت در تامین نیروی انسانی مواجه باشد.

۹-۶- محدودیت امکانات آموزشی

علیرغم تلاش‌های انجام‌پذیرفته، کماکان حرفه حسابرسی به سبب ماهیت آن، نیازمند بهره‌مندی از آموزش بیشتر به لحاظ کمی و کیفی است. ارتقاء نظام آموزش دانشگاهی، گسترش آموزش نظام‌مند از سوی موسسات حسابرسی، گسترش آموزش و انتشار رهنمودها برای دستیابی به قرائت‌های یکسان از مفاهیم استانداردهای حسابداری و حسابرسی و نهایتاً تشویق موسسات تخصصی آموزشی از جمله راهکارهای ارتقاء آموزش در حرفه حسابرسی است.

۱۰- برنامه‌های آتی

برنامه‌های آتی کمیته به شرح ذیل است. اجرای برنامه‌ها و عمق بخشیدن به اهداف برنامه‌ها نیازمند بهره‌مندی کافی و به موقع از امکانات ضروری است.

ردیف	موضوع اصلی	عناوین زیرگروه موضوع اصلی
۱	ارتقای اثربخشی نظارت بر موسسات حسابرسی معتمد	۱-۱- تعیین شاخص‌های ارزیابی میزان تحقق اهداف مقرر در دستورالعمل موسسات حسابرسی مبنی بر حمایت از حقوق سرمایه‌گذاران و پیش‌گیری از وقوع تخلفات در حوزه عملکرد موسسات حسابرسی ۲-۱- ارائه راهکارهای پیشنهادی (شامل اصلاحات موردنیاز در مقررات موجود) جهت ارتقای دستیابی به اهداف فوق‌الذکر ۳-۱- بررسی انتظارات موجود از نظارت بر موسسات حسابرسی معتمد و تعیین راهکارهای مناسب برای پاسخگویی به انتظارات مزبور
۲	بانک اطلاعات حساب‌برسان	به روز رسانی اطلاعات جمع‌آوری شده در مورد موسسات حسابرسی، ترکیب شرکا و کارکنان آنها، ترکیب فعالیت آنها، تعداد شرکت‌های حسابرسی شده و ساعات مصرفی و تحلیل اطلاعات جمع‌آوری شده توسط سیستم مکانیزه
۳	طراحی گزارشات جدید	طراحی گزارشات نظارتی جدید بر اساس اطلاعات جمع‌آوری شده توسط سیستم مکانیزه و بر اساس اهداف نظارتی
۴	آموزش حساب‌برسان	۱-۴- تعیین عناوین موضوعات مورد نیاز جهت آموزش ۲-۴- طبقه‌بندی گروه‌های هدف برای دریافت آموزش ۳-۴- پیشنهاد روش‌ها و ابزار مورد نیاز جهت تسهیل آموزش و گسترش آن
۵	اطلاع‌رسانی	بهبود سایت حساب‌برسان معتمد برای اطلاع‌رسانی در مورد اشکالات یافت شده در بررسی گزارشات حسابرسی مورد نظارت و سایر ایرادات آشکار شده در نظارت‌های اعمال شده

۱۱- پیشنهادات کمیته

موسسات حسابرسی معتمد سازمان بورس مهم‌ترین، موثرترین و عملی‌ترین روش اعمال نظارت سازمان بورس بر شرکت‌های پذیرفته شده هستند. بنابراین کمیته پیشنهاد می‌نماید جهت بهره‌مندی از تخصص، دانش و تجربه حساب‌برسان کشور اجرای اقدامات ذیل به صورت موثر در دستور کار سازمان بورس و اوراق بهادار قرار گیرد.

۱-۱۱- حرفه حسابرسی در کشور با دشواری‌ها و چالش‌هایی مواجه است که بخش عمده‌ای از آنها در بند ۹ این گزارش مورد توجه قرار گرفته است. پیشنهاد می‌شود اینگونه چالش‌ها مورد بررسی قرار گرفته و برای آنها چاره‌جویی شود.

۲-۱۱- همواره پیشگیری بهتر از درمان است. نظارت موثر زمانی معنا می‌یابد که به صورت هدفمند دنبال شود. برای این منظور لازم است اقدامات ذیل به صورت جدی عملی شوند:

۱- شیوه‌های نظارتی هوشمند نیازمند دسترسی به اطلاعات صحیح هستند بنابراین ارتقاء نظام جمع‌آوری اطلاعات صحیح و به موقع مربوط به حساب‌برسان معتمد از طریق سیستم مکانیزه و تحلیل آنها، اولین گام در راه طراحی نظارت موثر است.

۲- اطلاع‌رسانی به موقع در مورد یافته‌های ناشی از نظارت‌های اعمال شده سبب پیشگیری از تکرار اشتباهات می‌شود.

۳- آموزش موثر و استفاده از ابزار مناسب برای تسهیل و گسترش آموزش سبب می‌شود به روزرسانی دانش در حرفه حسابرسی و آموزش مستمر در حرفه حسابرسی ارتقاء یابد.

در پایان با سپاسگزاری از همکاری صمیمانه جناب آقای میثم قاسمی دبیر محترم کمیته و همچنین با تشکر از کوشش‌های کلیه کارشناسان و همکاران محترم دبیرخانه کمیته، امیدواریم تلاش‌ها و اقدامات بعمل آمده، موجب انجام صحیح وظایف و مسئولیت‌های کمیته پذیرش و نظارت بر موسسات حسابرسی معتمد شده باشد.

با احترام

کمیته پذیرش و نظارت بر موسسات حسابرسی معتمد

۲۶ تیر ۱۳۹۶

نصرت‌اله صالح

مصطفی جهانبانی

خسرو پورمعمار

عطاءاله مقبلی

جواد رانی

۱۲- ایرادات عمده مشاهده شده در گزارش‌های حسابرسی بررسی شده

ایرادهای عمده مشاهده شده در گزارش‌های حسابرسی مورد رسیدگی و عدم موضع‌گیری مناسب حسابرس مستقل نسبت به آنها به شرح زیر می‌باشد:

الف- ایرادات مربوط به تنظیم گزارش‌های حسابرسی

- ۱- ارائه گزارش‌های مجزا در مورد صورت‌های مالی «تلفیقی گروه» و «شرکت اصلی» برخلاف دستورالعمل تهیه و ارائه گزارش حسابرس مستقل و بازرس قانونی جامعه حسابداران رسمی
- ۲- ارائه گزارش «حسابرس مستقل» و «بازرس قانونی»، به صورت دو گزارش جداگانه برخلاف دستورالعمل تهیه و ارائه گزارش حسابرس مستقل و بازرس قانونی جامعه حسابداران رسمی
- ۳- صدور گزارش حسابرسی مجدد در خصوص یک مجموعه صورت‌های مالی پس از انتشار گزارش (بصورت نسخه کاغذی یا از طریق سامانه کدال) برخلاف استاندارد حسابرسی ۵۶۰
- ۴- عدم اشاره به صورت‌های مالی تلفیقی گروه در بندهای "مقدمه" و یا "اظهار نظر" گزارش حسابرسی
- ۵- تاریخ‌گذاری دوگانه نامناسب برخلاف استاندارد حسابرسی ۵۶۰
- ۶- عدم رعایت استانداردهای حسابرسی ۷۰۰، ۷۰۵ و ۷۰۶ و دستورالعمل تهیه و ارائه گزارش حسابرس مستقل و بازرس قانونی، در گزارش‌های حسابرسی در استفاده از عناوین و نحوه نگارش بندها
- ۷- نگارش بند به صورت محدودیت (تحریف) و در نظر گرفتن آن به عنوان تحریف (محدودیت) در بند اظهار نظر
- ۸- حذف بندهای گزارش حسابرسی نسبت به گزارش سال قبل علیرغم عدم بر طرف شدن موضوع آن بند در سال جاری با توجه به استاندارد حسابرسی ۷۱۰
- ۹- عدم اشاره به حسابرسی نشدن صورتهای مالی دوره قبل برخلاف استانداردهای حسابرسی ۷۱۰ و ۷۰۶
- ۱۰- عدم اشاره به اینکه صورتهای مالی دوره قبل توسط حسابرس دیگری حسابرسی شده و نوع اظهار نظر و تاریخ گزارش حسابرس قبلی برخلاف استانداردهای حسابرسی ۷۱۰ و ۷۰۶
- ۱۱- عدم رعایت استاندارد حسابرسی ۷۰۶ در نگارش بندهای تاکید بر مطلب خاص (عدم ارائه یا افشای اطلاعات مطرح شده در این بندها در صورتهای مالی، عدم اشاره به موارد افشای مربوط در صورتهای مالی و عدم تصریح اینکه اظهار نظر حسابرس با توجه به موضوع بندهای مذکور، تعدیل نشده است.)

ب- ایرادات مربوط به تهیه و تنظیم صورتهای مالی و افشای اطلاعات

- ۱- عدم تهیه صورت سود و زیان جامع برخلاف استانداردهای حسابداری شماره ۱ و ۶
- ۲- عدم احتساب ذخیره مالیات برای کاهش سرمایه‌ای که قبلاً از محل مازاد تجدید ارزیابی، طبق قانون بودجه، ایجاد شده است (طبق استعلام صورت گرفته در تاریخ ۱۳۹۱/۰۱/۱۴ از سازمان امور مالیاتی کشور در خصوص آئین‌نامه اجرایی جزء ب بند ۷۸ قانون بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور، تا زمانی که دارایی‌های تجدید ارزیابی شده از حساب دارایی‌ها خارج نگردیده است (فروش یا معاوضه)، کاهش سرمایه از محل مازاد حاصل از تجدید ارزیابی دارایی‌ها به جهت جبران زیان سنواتی و اصلاح صورتهای مالی، هدف قانونگذار نمی‌باشد و در صورت کاهش سرمایه از محل زیان‌های سنواتی، مازاد مذکور مشمول مالیات خواهد بود.)

- ۳- عدم رعایت استاندارد حسابداری شماره ۳۰ به شرح زیر:
- عدم ارائه سود هر سهم در صورتهای مالی برخلاف بند ۳۱ استاندارد فوق
 - عدم افشای نحوه محاسبه سود هر سهم در یادداشت‌های توضیحی برخلاف بند ۳۵ استاندارد فوق
 - عدم ارائه سود هر سهم به تفکیک عملیاتی و غیرعملیاتی برخلاف بند ۳۱ استاندارد فوق
 - منظور نکردن اثر افزایش سرمایه در محاسبه میانگین موزون تعداد سهام
 - تجدید ارائه سود هر سهم سال قبل براساس سرمایه جدید در مواردی که افزایش سرمایه از محل سود انباشته بوده است.
- ۴- موارد عدم رعایت الزامات افشا طبق استانداردهای حسابداری:
- عدم افشای تاریخ تایید صورتهای مالی برخلاف بند ۱۴ استاندارد حسابداری شماره ۵ و نیز عدم افشای نام اعضای حقوقی هیئت‌مدیره (در مواردی که صرفاً نام نمایندگان اشخاص حقوقی در صورتهای مالی به عنوان اعضای هیئت مدیره درج شده است) طبق این استاندارد، آگاهی از تاریخ تأیید صورتهای مالی برای استفاده‌کنندگان اهمیت دارد، زیرا صورتهای مالی رویدادهای بعد از آن تاریخ را منعکس نمی‌کند.
 - عدم افشای کافی تعدیلات سنواتی در ارقام مقایسه‌ای و عدم افشای جزییات و ماهیت اقلام تعدیلات سنواتی
 - عدم افشای اطلاعات مربوط به پروژه‌هایی که از محل اوراق مشارکت تامین مالی شده‌اند (دارایی‌ها، بدهی‌ها، درآمد، هزینه، درصد پیشرفت و ...)
 - عدم رعایت الزامات افشای استاندارد حسابداری شماره ۲۹ (بندهای ۴۷، ۴۸ و ۴۹ و پیوست ۱ استاندارد) در خصوص فعالیت‌های ساخت املاک
 - عدم رعایت الزامات افشای استاندارد حسابداری شماره ۹ (بندهای ۳۵، ۳۹ و ۴۰ و پیوست استاندارد) در خصوص پیمان‌های بلندمدت
 - عدم افشای تسهیلات مالی دریافتی به تفکیک نرخ سود و کارمزد، زمان بندی پرداخت و نوع وثیقه
 - عدم افشای کافی تغییر طبقه‌بندی اقلام مقایسه‌ای صورتهای مالی برخلاف بند ۳۹ استاندارد حسابداری شماره ۱
 - عدم رعایت الزامات افشا در مورد تجدید ارزیابی دارایی‌های ثابت برخلاف بند ۸۱ استاندارد حسابداری شماره ۱۱
 - افشای نامناسب ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول برخلاف استانداردهای حسابداری (در مواردی که مبالغ ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول بصورت یکجا در ذیل یادداشت‌ها افشا شده است)
 - افشای نامناسب موجودی مواد و کالای امانی دیگران نزد شرکت (در مواردی که موجودی مواد و کالای امانی دیگران نزد شرکت به عنوان موجودی مواد و کالا محسوب و سپس به عنوان یک رقم کلی کسر شده است).
 - افشای نامناسب رویه تسعیر ارز برخلاف استاندارد حسابداری شماره ۱۶ و همچنین عدم تطابق رویه تسعیر صورتهای مالی شرکت‌های فرعی خارجی با استاندارد حسابداری شماره ۱۶
 - عدم افشای یادداشت وضعیت ارزی
 - عدم رعایت الزامات افشای استاندارد حسابداری شماره ۲۰ (بندهای ۳۵ الی ۳۸) در خصوص شرکتهای وابسته
 - عدم شناسایی و افشای صحیح اطلاعات مربوط به مشارکت خاص با توجه به استاندارد حسابداری شماره ۲۳
 - عدم افشای کافی وضعیت ذخیره مالیات شرکت اصلی از قبیل مالیات ابرازی، تشخیصی، قطعی، تادیه شده و ...
 - افشای بیش از حد مبالغ بسیار کم اهمیت در یادداشت‌های توضیحی
 - درج مبالغ کم‌اهمیت به عنوان اصلاح اشتباه در یادداشت تعدیلات سنواتی
 - عدم افشای کافی مبالغ بااهمیت طبقه‌بندی شده تحت عنوان «سایر» در یادداشت‌های توضیحی
- ۵- عدم رعایت استانداردهای حسابداری و ضوابط مرتبط با سرمایه‌گذاری‌ها:
- عدم استفاده از روش ارزش ویژه برای سرمایه‌گذاری در شرکتهای وابسته (با وجود دارا بودن عضو هیئت مدیره در آنها) یا محاسبه نادرست ارزش ویژه طبق استاندارد حسابداری شماره ۲۰

- افزایش رویه ارزشیابی سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت به صورت "بهای تمام شده به کسر ذخیره کاهش دائمی در ارزش" با توجه به اینکه طبق استاندارد حسابداری شماره ۳۲، سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت به بهای تمام شده پس از کسر هرگونه کاهش ارزش انباشته منعکس می‌شود.
- عدم‌افزایش ارزش بازار سرمایه‌گذاری‌های جاری و بلندمدت سریع‌المعامه در بازار برخلاف بند ۵۸ استاندارد حسابداری ۱۵
- طبقه‌بندی ناصحیح سرمایه‌گذاری‌ها و محاسبه نادرست زیان کاهش ارزش انباشته سرمایه‌گذاری‌ها
- شناسایی سود سهام شرکت‌های فرعی یا وابسته در صورت‌های مالی شرکت اصلی در مواردی که تاریخ برگزاری مجمع شرکت‌های فرعی یا وابسته، بعد از تاریخ تایید صورت‌های مالی شرکت اصلی بوده است.
- عدم‌شناسایی سود سهام شرکت‌های فرعی یا وابسته در صورت‌های مالی شرکت اصلی در مواردی که تاریخ برگزاری مجمع شرکت‌های فرعی یا وابسته، بعد از تاریخ ترازنامه و قبل از تاریخ تایید صورت‌های مالی شرکت اصلی بوده است.
- شناسایی معاملات سهام شرکت‌های بورسی/فراپورسی بر اساس قرارداد و مبیعه‌نامه (به عنوان خرید یا فروش) قبل از آن که در بورس اوراق بهادار تهران یا بازار فراپورس ایران معامله شوند (طبق بند "ب" ماده ۹۹ قانون برنامه پنجم توسعه نقل و انتقال یا معامله خارج از بازارهای متشکل فاقد اعتبار می‌باشد، لذا تنظیم هرگونه قرارداد، مبیعه‌نامه، قولنامه و امثال آن درخصوص معامله یا نقل و انتقال اوراق بهادار فاقد اعتبار است).
- عدم رعایت برخی از الزامات حاکم بر بانک‌ها:
 - لحاظ نکردن ذخیره عمومی و اختصاصی برای تسهیلات اعطایی در صورت‌های مالی بانک‌ها
 - طبقه‌بندی برخی درآمدها (از جمله سود حاصل از سرمایه‌گذاری‌ها و اوراق مشارکت) به عنوان درآمدهای غیرمشاع برخلاف بخشنامه بانک مرکزی
 - عدم‌افزایش رویه‌های تعیین سهم سپرده‌گذاران از سود مشاع، طبقه‌بندی تسهیلات اعطایی و ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول در صورت‌های مالی بانک‌ها
 - عدم‌افزایش نسبت کفایت سرمایه و محاسبه ناصحیح سرمایه پایه در نسبت کفایت سرمایه در صورت‌های مالی بانک‌ها
- ۷- عدم‌تهاتر طلب و بدهی قابل‌تهاتر برخلاف استاندارد حسابداری شماره ۱
- ۸- تهاتر طلب و بدهی غیرقابل‌تهاتر (عمدتاً در شرکت‌های کارگزاری) برخلاف استاندارد حسابداری شماره ۱
- ۹- شناسایی سود فروش دارایی علی‌رغم عدم انتقال مزایا و مخاطرات
- ۱۰- احتساب هزینه‌ها، تحت عنوان یک دارایی جداگانه یا سایر دارایی‌ها (به عنوان نمونه در مواردی مخارجی تحت سرفصل «مخارج قبل از بهره‌برداری» به عنوان یک دارایی جداگانه برخلاف استاندارد حسابداری ۲۴ در صورت‌های مالی شناسایی شده است).
- ۱۱- شناسایی سود سهام پیشنهادی به عنوان بدهی در تاریخ ترازنامه برخلاف استاندارد حسابداری شماره ۵
- ۱۲- عدم رعایت الزامات گزارشگری بر حسب قسمت‌های مختلف طبق استاندارد حسابداری شماره ۲۵
- ۱۳- درج مبلغ افزایش سرمایه ثبت نشده در سرفصل «سرمایه»، با وجودی که افزایش سرمایه در تاریخ ترازنامه به ثبت نرسیده است بر خلاف پاسخ به پرسش‌های فنی شماره ۶۲ کمیته فنی سازمان حسابرسی

ج- ایرادات مربوط به صورت‌های مالی تلفیقی

- ۱- عدم تلفیق صورت‌های مالی برخی از شرکت‌های فرعی و یا عدم تهیه صورت‌های مالی تلفیقی
- ۲- عدم تلفیق صورت‌های مالی شرکتی که با وجود دارا بودن کمتر از ۵۰ درصد مالکیت، اکثریت اعضای هیئت‌مدیره آن را داشته است.
- ۳- عدم تلفیق صورت‌های مالی شرکتی که با وجود دارا بودن کمتر از ۵۰ درصد مالکیت، با توجه به ترکیب سهامداران و درصد حاضرین در مجمع آن شرکت، توانایی نصب و عزل اکثریت اعضای هیئت‌مدیره آن را داشته است.

- ۴- مغایرت سود انباشته تعدیل نشده ابتدای سال با سود انباشته پایان دوره در صورت‌های مالی سال قبل در صورت‌های مالی تلفیقی
- ۵- مغایرت سود انباشته تعدیل شده ابتدای سال با سود انباشته پایان دوره تجدید ارائه شده در ارقام مقایسه‌ای
- ۶- عدم بکارگیری رویه‌های حسابداری یکسان در مورد تجدید ارزیابی دارایی‌های ثابت گروه با توجه به استاندارد حسابداری شماره ۱۸ و پاسخ به پرسش‌های فنی شماره ۸۸ کمیته فنی سازمان حسابرسی
- ۷- عدم رعایت الزامات افشای استاندارد حسابداری شماره ۱۸ (بندهای ۳۵، ۳۶ و ۳۷) در خصوص شرکت‌های فرعی
- ۸- عدم حذف سهم اقلیت از سود خالص و نیز سهام شرکت اصلی در مالکیت شرکت‌های فرعی در محاسبه سود هر سهم تلفیقی
- ۹- درج «تعدیلات تلفیقی» در گردش حساب سود و زیان انباشته تلفیقی
- ۱۰- یکسان نبودن طول دوره گزارشگری در صورت‌های مالی شرکت اصلی و فرعی برخلاف استاندارد حسابداری شماره ۱۸
- ۱۱- عدم رعایت الزامات استاندارد حسابداری ۱۸ در تلفیق شرکت‌هایی که تاریخ صورت‌های مالی آنها بیش از ۳ ماه قبل از پایان سال مالی شرکت اصلی می‌باشد.
- ۱۲- عدم حذف مانده حساب‌ها و معاملات فی ما بین با شرکت‌های گروه
- ۱۳- محاسبه ناصحیح سرقفلی و عدم احتساب صحیح استهلاک مربوط
- ۱۴- محاسبه ناصحیح سهم اقلیت از خالص دارایی‌های گروه
- ۱۵- ارائه و افشای نامناسب مبالغ فروش و بهای تمام شده گروه (در مواردی مبالغ فروش و بهای تمام شده درون گروهی به صورت یکجا از فروش و بهای تمام شده کسر شده است).
- ۱۶- ارائه ناصحیح گردش حساب سود و زیان انباشته و تعدیلات سنواتی گروه
- ۱۷- عدم رعایت الزامات افشای استانداردهای حسابداری شماره ۹ و ۲۹ در صورت‌های مالی تلفیقی؛ در مواردی که شرکت‌های فرعی مشمول استانداردهای مزبور می‌باشند

د- انعکاس متناقض اطلاعات در صورتهای مالی شرکت اصلی و شرکتهای فرعی یا وابسته آن

- ۱- شناسایی سود فروش دارایی ثابت مشهود در یکی از شرکت‌های گروه و عدم ثبت خرید دارایی مذکور در شرکت خریدار (شرکت دیگر گروه)
- ۲- عدم تطبیق مانده‌های متقابل شرکت اصلی و شرکت‌های فرعی و وابسته با یکدیگر
- ۳- عدم تطبیق اطلاعات افشا شده در یادداشت معاملات با اشخاص وابسته در صورت‌های مالی دو شرکت طرف معامله

ه- ایرادات مربوط به معاملات با اشخاص وابسته

- ۱- افشای نادرست و عدم افشای کامل معاملات با اشخاص وابسته و معاملات مشمول ماده ۱۲۹ اصلاحیه قانون تجارت برخلاف استاندارد حسابداری شماره ۱۲
- ۲- عدم افشای اطلاعات مربوط به معاملات گروه با اشخاص وابسته (به جز شرکت‌های مشمول تلفیق) در صورت‌های مالی تلفیقی
- ۳- عدم تطبیق اطلاعات افشا شده در یادداشت معاملات با اشخاص وابسته با سایر یادداشت‌ها از جمله مانده حساب‌ها

- ۴- عدم‌موضوع‌گیری در خصوص رعایت یا عدم‌رعایت مفاد ماده ۱۲۹ اصلاحیه قانون تجارت (کسب مجوز از هیئت مدیره و عدم‌شرکت مدیر ذی‌نفع در رای‌گیری) برخلاف مفاد اصلاحیه قانون تجارت و دستورالعمل تهیه و ارائه گزارش حسابرس مستقل و بازرس قانونی جامعه حسابداران رسمی
- ۵- عدم‌افشای معاملاتی که در آنها مفاد ماده ۱۲۹ اصلاحیه قانون تجارت رعایت نشده، در بند بازرس قانونی (در مواردی که در بند بازرس قانونی ذکر شده که در برخی از معاملات، مفاد ماده ۱۲۹ اصلاحیه قانون تجارت رعایت نشده است)، برخلاف مفاد اصلاحیه قانون تجارت و دستورالعمل تهیه و ارائه گزارش حسابرس مستقل و بازرس قانونی جامعه حسابداران رسمی
- ۶- عدم‌افشای معاملات غیرمستقیم با عضو حقوقی هیئت مدیره (از طریق شرکت‌های فرعی) به عنوان معاملات مشمول ماده ۱۲۹ اصلاحیه قانون تجارت
- ۷- عدم‌موضوع‌گیری حسابرس و بازرس قانونی در خصوص عدم‌افشای وجوه افتراق با اهمیت بین معاملات مذکور (معاملات با اشخاص وابسته شامل معاملات ماده ۱۲۹) با معاملات حقیقی، در مواردی که معاملات مزبور، با شرایط مناسب تجاری و در روال عادی عملیات شرکت انجام نگرفته باشد.
- ۸- عدم‌افشای حساب‌های دریافتی، حساب‌های پرداختی و فروش و درآمد ارائه خدمات شرکت اصلی و گروه به تفکیک شرکت‌های گروه، سایر اشخاص وابسته و سایر اشخاص

ز- ایرادات مربوط به صورت جریان وجوه نقد

- ۱- شمول معادل‌های وجه نقد در تعریف وجه نقد با توجه به بند ۱۱ استاندارد حسابداری شماره ۲
- ۲- عدم‌ارائه آثار تسعیر وجوه نقد ارزی در صورت تطبیق مانده اول و پایان دوره وجه نقد در صورت جریان وجوه نقد برخلاف بند ۱۵ استاندارد حسابداری شماره ۲
- ۳- عدم‌تطبیق خالص وجوه دریافتی و پرداختی تسهیلات و سود و کارمزد مربوطه در صورت جریان وجوه نقد، با مبالغ مندرج در یادداشت تسهیلات و هزینه‌های مالی
- ۴- درج مواردی به عنوان معاملات غیرنقدی در حالیکه ماهیت "معامله" غیرنقدی طبق استاندارد حسابداری شماره ۲ را ندارند. (به عنوان نمونه افزایش سرمایه از محل سود انباشته، مازاد تجدید ارزیابی دارایی ثابت، بهره حاصل از فروش اقساطی، هزینه‌های مالی تحقق یافته و پرداخت نشده تسهیلات، سود سهام پرداختی و ...)
- ۵- عدم‌مطابقت سود عملیاتی در صورت تطبیق سود عملیاتی با صورت سود و زیان؛ و درج افزایش‌ها و کاهش‌های فعالیت‌های غیرعملیاتی در صورت تطبیق سود عملیاتی
- ۶- انعکاس تغییر طبقه‌بندی سرمایه‌گذاری‌ها از بلندمدت به کوتاه‌مدت به عنوان خرید سرمایه‌گذاری‌های کوتاه‌مدت و فروش سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت در صورت جریان وجوه نقد
- ۷- عدم‌افشای خالص جریان‌های نقدی عملیات متوقف شده به تفکیک سرفصل‌های اصلی صورت جریان وجوه نقد برخلاف بند ۵۹-مکرر استاندارد حسابداری شماره ۲

ح- عدم‌رعایت ضوابط و مقررات سازمان بورس و اوراق بهادار

- ۱- عدم‌رعایت ماده ۹ دستورالعمل موسسات حسابرسی معتمد سازمان در رابطه با موضوع‌گیری نسبت به رعایت مقررات مربوط به کنترل‌های داخلی بر اساس چک‌لیست شماره ۴

۲- عدم رعایت ماده ۹ دستورالعمل موسسات حسابرسی معتمد سازمان در رابطه با موضع‌گیری نسبت به رعایت مقررات مربوط به تصویب و افشای معاملات با اشخاص وابسته بر اساس چک‌لیست شماره ۵

ط- ایرادات مربوط به گزارش‌های توجیهی افزایش سرمایه و اظهار نظر بازرسی قانونی نسبت به آنها

- ۱- عدم ارائه اطلاعات مالی آتی با استناد به اینکه افزایش سرمایه به موجب قوانین و مقررات الزامی شده است (به عنوان نمونه در مورد افزایش سرمایه شرکت‌های کارگزاری یا سایر نهادهای مالی برای کسب حد نصاب‌های مربوط به اخذ مجوزهای مختلف سازمان، افزایش سرمایه شرکت‌های بورسی و فرابورسی برای کسب حداقل سرمایه طبقه یا تابلوهای مورد نظر در بورس یا افزایش سرمایه از محل مازاد تجدید ارزیابی دارایی‌ها برای بدست آوردن مزایای مالیاتی مربوط، استناد به الزام قانونی موضوعیت ندارد و می‌بایست اطلاعات مالی آتی ارائه شده و بازرسی قانونی طبق استاندارد ۳۴۰۰ و دستورالعمل ذیربط اظهار نظر نماید)
- ۲- عدم درج تاریخ تایید گزارش توجیهی توسط هیئت مدیره
- ۳- عدم ذکر محل افزایش سرمایه در بند گزارش